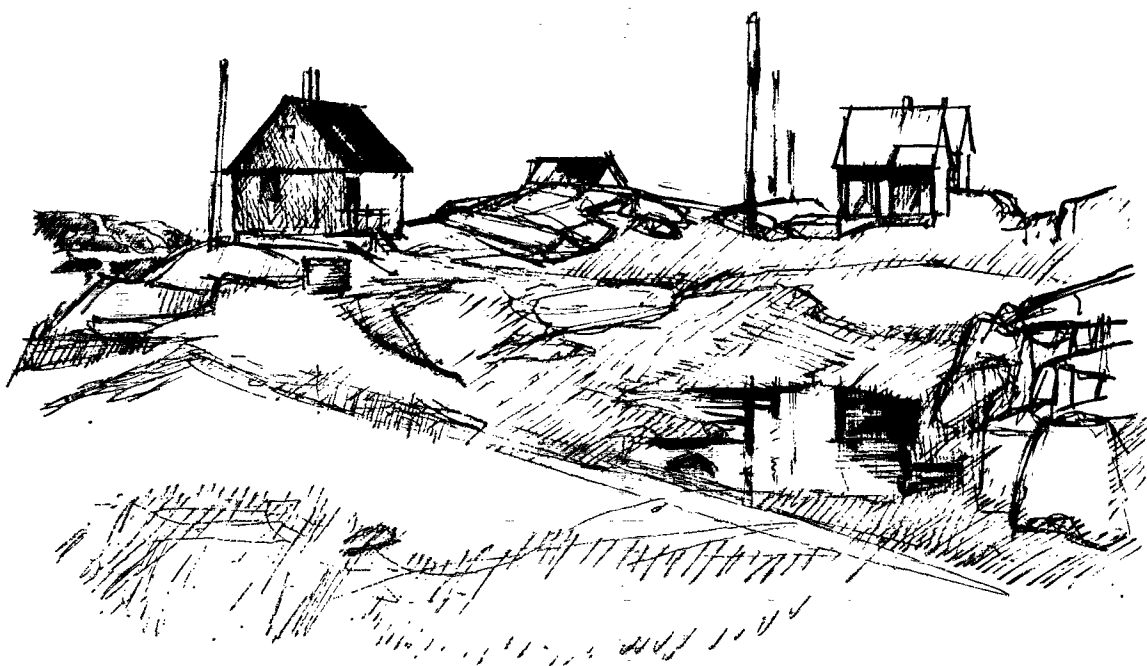

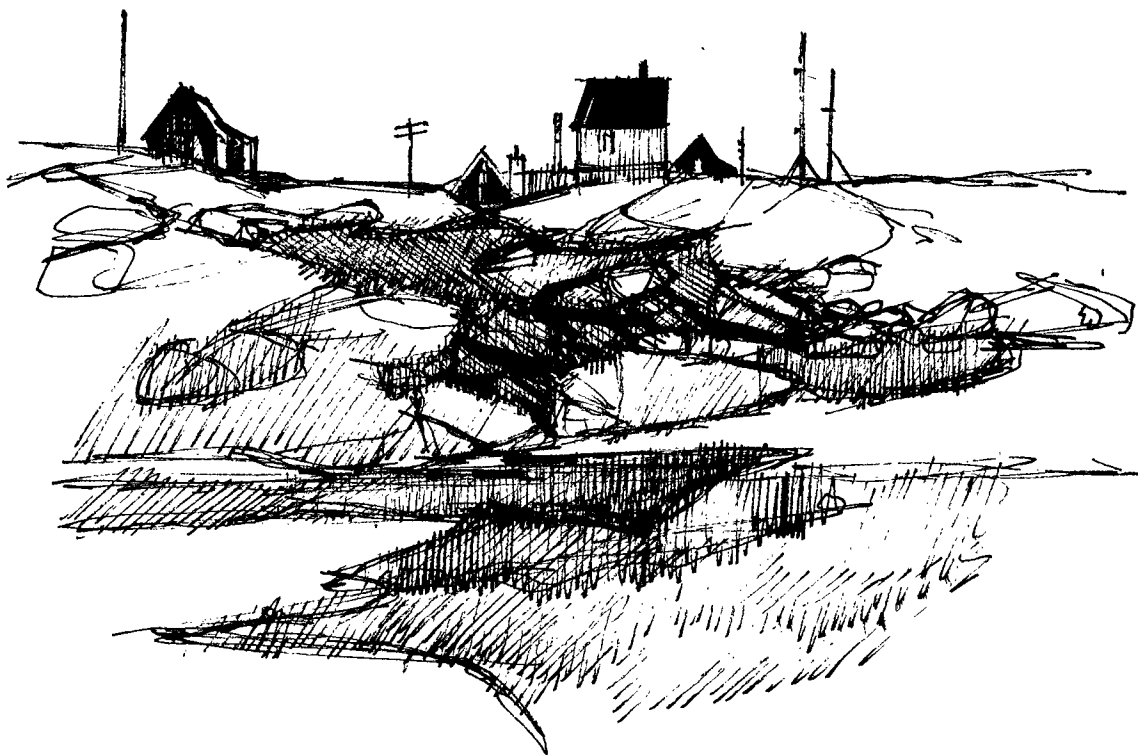

OMKRING GODTHÅBSFJORDEN

ALEX SECHER: Fra min grønlandske skitsebog

Grønlandsk forår er som bekendt ikke nogen blid affære, det kan tværtimod være en psykisk prøvelse, som bringer træthed og hovedpine i kølvandet. Det er mærkbare kræfter, der efter kalenderen slippes løs, og disse migrænevinde er jo tøbruddets følgesvende. Naturen skal påny omstille sig. Den skal påny sprænge sit ispanser, igen skal der laves sceneskift, og denne forandring kan naturligvis ikke gå lydløst og upåagtet for sig. Det hænder, som det hændte dette forår, at en rasende sydvesten indleder med det grove arbejde og på et døgn decimerer isen og sneen. Da kommer det mørke grundfjeld tilsyne i et sælsomt ornament.

Dette tidlige forår kom til Godthåb en dag i begyndelsen af maj, hvilket erindringsens rejsedagbog kan give attest på. Ellers har begivenheden manifesteret sig i

Med tøbrudet kommer det mørke grundfjeld tilsyne i et sælsomt ornament.

skitsebogens tegninger, disse billeder af det grønlandske forår omkring fjordkomplekset, der, trods byens nærhed, altid gav en fornemmelse af ødemark og ensomhed. Man var en novice i grønlandsrejser, men med et sind for natur, og disse småudflugter i fjeldet, mens foråret rasede, viste en verden i sære abstrakte billeder. Solen formede sneens arabesker fra time til time, stenene opviste de mærkeligste ornamenter for sluttelig at ende som grødefulde territorier med gult græs og sparsomt jord. Nu siler smeltevandet overalt gennem revner og sprækker, det fosser højlødt, iskoldt og brusende mellem forvitrede klipper, og det isgrønne levende vand forsvinder ud i vandsøer eller i havet. Efter syv lange måneder er kampen mod vintervældet forbi.

Det hænder, at vi ser en mand i et isfjeld ude på fjorden, eller en sæl i landskabets stenformer. Et opfindsomt øje har jo forlængst hittet på, at grønlandskortet ligner et udspændt sælskind, og fantasien formgiver så let mærkelige skikkelser og dyreformer i fjeldets sten. I sin rige og umiddelbare forestillingsverden vil grønlænderen sikkert gå med til en sammenligning af sit lands konturer og sælens tørrede hylster, for han har selv forlængst gjort omridset af den dræbte sæls hjerte identisk med en

fjeldform, som talrigt er at finde Grønlands kyster rundt. Disse hjertefjelde er blevet til monumenter over dyret, som førhen gav fangeren alt, hvad han behøvede. Engang vi stod på et stennæs i fjorden, modtog vi en fangstmand, som havde haft jagtlykken med sig. Han kom ind med sæl og så først, idet han fik den halet ind på stenene, at det var en drægtig hun. Forsigtigt sprættede han maven op på det dræbte dyr, og ud kom der en levende, ufødt sælunge – hans fangsts overskud, fordi han forstod den vanskelige kunst at holde liv i sælunger, der så dramatisk kommer til verden. Hans hemmelighed var ikke blot en blanding af tran og tømælk, han havde tiltusket sig af fremmede glaciologer, men kunsten lå mere i at få ungen til at drikke. Den opfindsomme fanger havde derfor syet sig et par sælskindbukser med en speciel lomme af form som en rummelig patteflaske, og gennem et hul i lommen lod han så sutten komme frem. Vi skulle senere få at se, hvorledes ungen kælent gned sig op ad sælskindsbukserne og lystigt drak af patteflaskens sut, formentlig i den tro, at bukserne var dens mor. Og det var det måske også.

Tøbruddet fik Godthåb til at ligne en oversvømmet by. Der var veritable vandfald, som endte deres vej ud i havet, førende en lang vinters affald med sig i løbet, og altså en kærkommen løsning på et renovationsproblem. Den store slette, som i

Hjertefjeldet Saddelen ved Godthåbsfjorden.

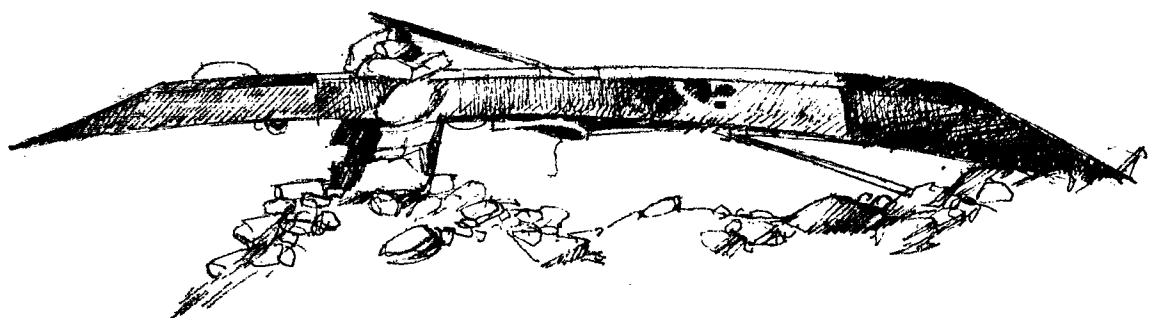
Ensomhed og ødemark udfor Godthåb. Bagude fjeldene Lille- og Store Malene.

dag omsluttet af den ny by, var blevet til en indsø, der ustandseligt voksede, gangbrædderne dér kunne ikke længere forceres, uden man gik i vand til knæene, men pyt, det var forårets sidste gigantiske stormløb, tøbruddet var man indstillet på, men det overraskede i al dets væld. Den arktiske sommer er kort, det haster med at føre foråret frem, og intet kan hindre det. Og dog. En dag er frosten og vinteren der pludselig igen. Nordlysene flammer på himmelen, det er vel vejrligets drilleleg – og et memento om, på hvilke breddegrader man befinder sig og hvad man kan vente sig.

Erfarne grønlandsfarere udtaler sommetider i interviews, at de ikke bryder sig om at gense Grønland. Meningen er vel, at de gammelkendte kulturer, som man lærte dem at kende for en menneskealder siden, ikke længere eksisterer i den ny tids hektiske liv. Det er ligesom man ikke vil anerkende fremskridtet eller de europæiske levevilkår, og grønlånderen er naturligvis ikke den samme som for et halvt hundrede år siden. Hans profession i dag er nærmest som håndværkerens, kontormandens og fiskerens i én sammenblanding. Hvad der imidlertid ikke er forandret i

Grønland er landskabet, de ufattelige fjelde, havet omkring det, og vejrliget. Nok har klimaændringen gjort vandet varmere og luften mildere, man har spøgefuldt talt om den grønlandske riviera, men klimaet vil altid være arktisk, og grundfjeldet altid urokkeligt. Man ser frem til årstidernes skiften, det er herligt, når vinteren kommer, men det er himmelsk, når solen atter maner det sorte fjeld frem af snebunkerne.

Der er et blændende sollys over fjeldet, det er farligt at færdes i terrænet uden farvede briller. Klipperne er ofte plane og jævne, det ru fjeld suger gummifodtøjet fast, her er næsten skridsikkert, man klatrer som en flue – og så finder man læ både

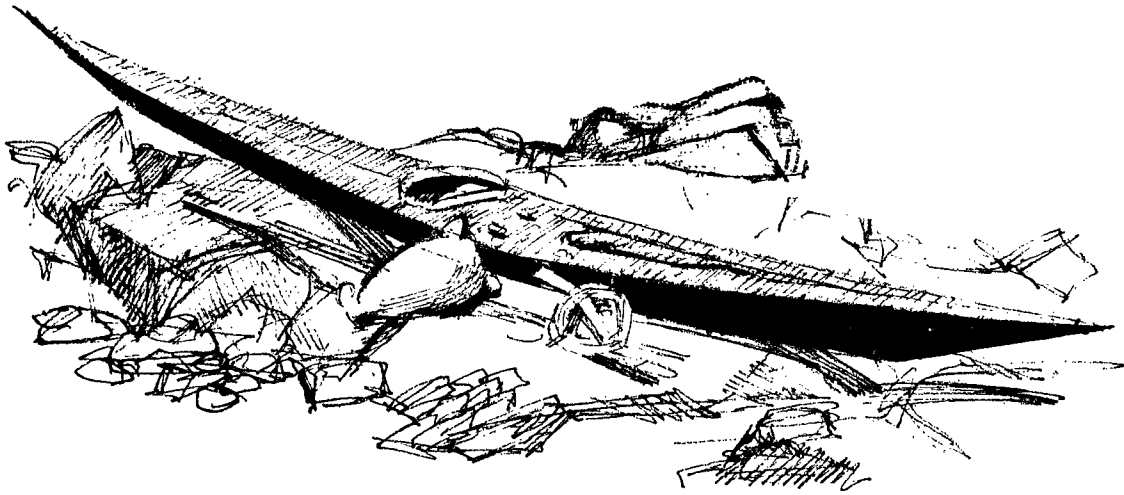

Kajak til soltørring, omkring Herrnhutdalen, Godthåb.

her og der. Her er en smuk dag, og den benyttes til en smule sejlads tværs over fjorden til Nordlandet – til en hastig inspektionstur for at se på stenbiderfiskeriet. Da vi ankom, lå arbejdsprammen med tønder og kurve parate til at modtage rognen fra de harpunerede stenbidere, slagteriet var en synsoplevelse af de mindre behagelige, men gav dog et indblik i, hvor eftertragtet stenbiderrognen er.

Fra det kølige Nordland tog fjeldrækkerne mod Godthåb sig pragtfulde ud, fjordvandet var irgrønt, men skiftede hastigt til sort, handelsbestyreren vendte blikket i vejret og spåede en sydvesten inden for en time. Lad os komme hjem folkens, – og vi var næppe kommet til kaj i kolonihavnen, før „tandtrækkeren“ fra sydvest var over os.

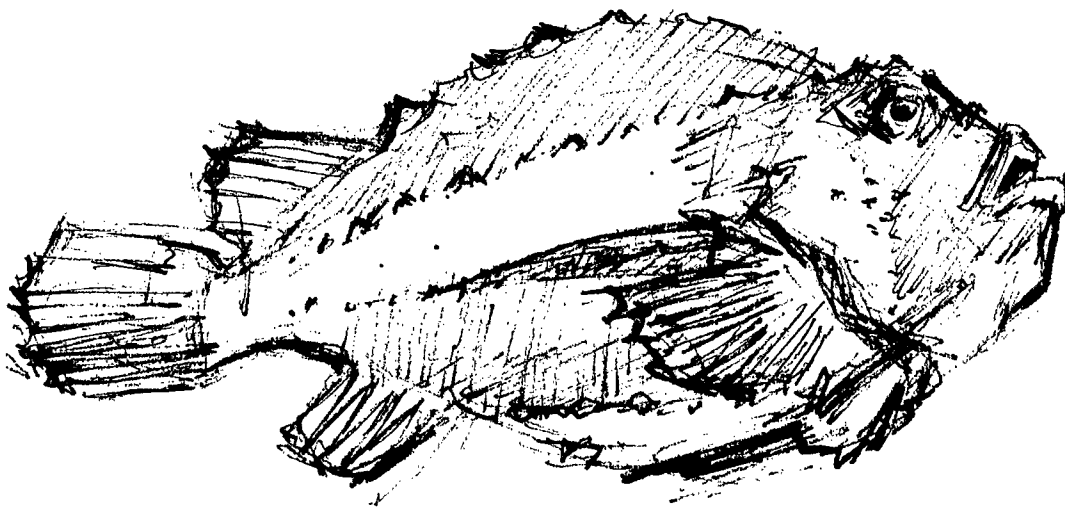
Nu ligner byen en Mississippi-oversvømmelse. Men her er varmegrader og næsten ideelt for arbejdet. Tegningerne fylder bladene i skitsebogen, og billede lægges på billede med en samlers lidenskab, udfra den betragtning, at det jo ikke er godt at vide, hvornår man kommer her igen. Endnu hænger der blågrønne snefaner udover fjeldvæggenes skyggesider, endnu får vi valne fingre under processen med tusch og

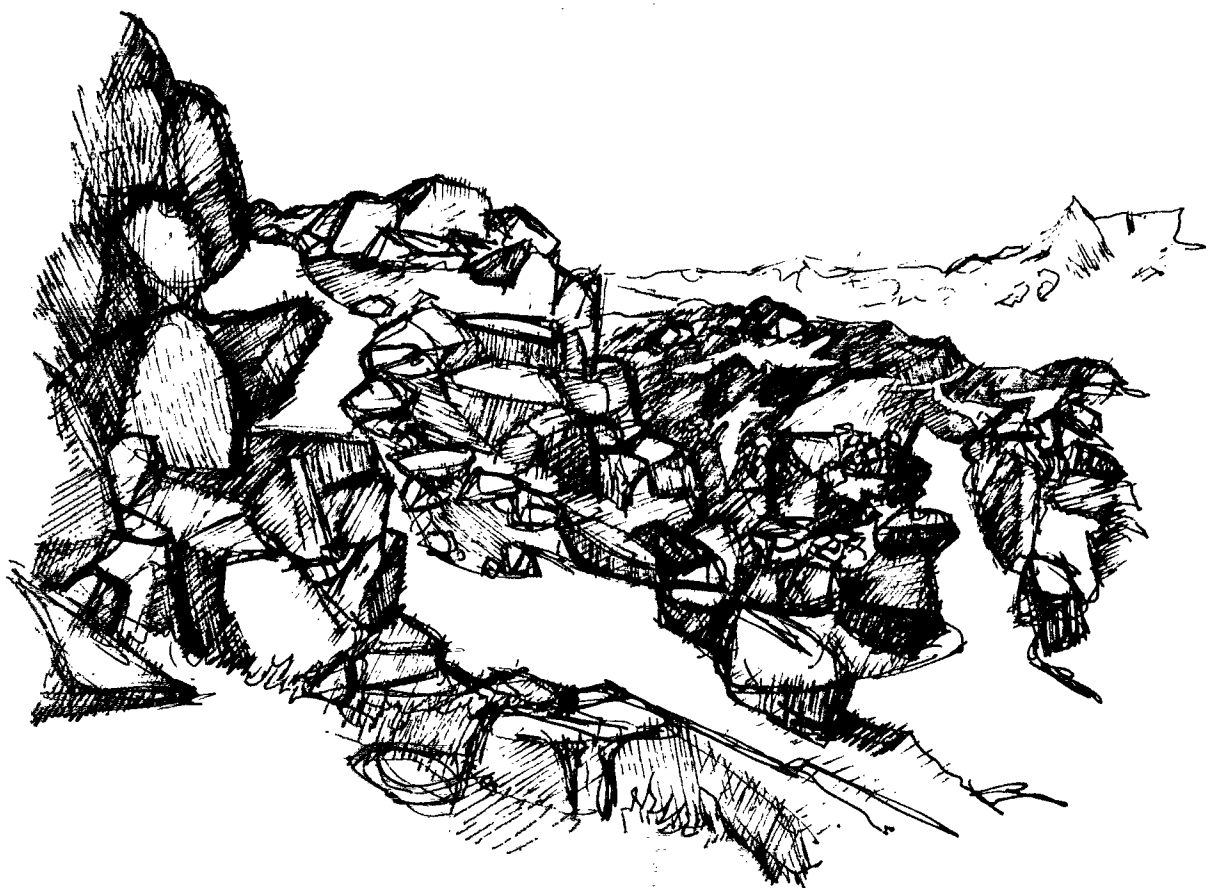

Det ufattelige fartøj, studie fra Godthåbsfjorden. Herunder stenbider fra Nordlandet.

pen, derfor er det solskrænterne, der trækker, og herfra står de kendte fjeldprofiler model: hjertefjeldet *Saddelen*, der i sine konturer lever op til sit navn, mod øst det velformede *Lille- og Store Malene*, og sydover *Hjortetakken*, alle kendingsfjelde for søfarende og ensomme vandrere. Efter fjeldformen sættes kursen, skyerne omkring toppen fortæller noget om det kommende vejr, og oppe fra fjeldet observerer fangeren, om der er dravis eller fangststyr i farvandet.

Grønlanderne har jo et stærkt tilhørsforhold til deres fjelde, til tinderne er ofte knyttet et sagn eller en virkelig begivenhed, en dramatisk – eller en mirakuløst lyk-

Naturens abstraktioner omkring Godthåbsfjorden. Bagude Saddelens profil.

kelig udgang på en farlig jagtaffære. Qivitokker og andet godtfolk fra den rige forestillingsverden og fra fantasiens overdrev færdedes her og gav fjeldtinderne navne, der blev kendte over de milelange grønlandske kyster, og som enhver grønlander kender beretninger om. Man drev et højt spil på disse tinder, i kappestridigheder om mod og udholdenhed i jagtens livsnødvendige sporter. Man var skarpskytter af Guds nåde og skød til måls efter dette og hint, det var vædde- og tvekampe efter grønlandsk mønster, og prisen, som taberen skulle betale, kunne være den grusomste – at lade sig nedkaste fra fjeldet, for fornedrelsen som taber var stor. Et sagn om en bueskyttekamp mellem en nordbo og en eskimo randt os i øret adskillige gange Grønlands kyster langs, men vi har ligeledes lagt øre til beretninger om den unge pige fra Kangamiut, der trodsede sine forældre og valgte at kaste sig ud fra et fjeld, udstødt, som hun følte sig af hele verden. Ved bjergets fod er klipperne nu farvet røde.

Det hænder, at vi bestiger et fjeld passende for ens fysiske evner som fjeldklatrere, og man skal da egentlig ikke særlig højt til vejrs for at kunne overskue et anseligt areal af fjord, sten, sne og gråbrunt mos. Erosioner gennem årtusinder kan gøre et fjeldstykke gangbart i en sådan grad, at det føles som skridsikre betonveje, krakemutterne bliver pludselig til en tumleplads, man er atter som en flue på granitten og med en flues evner til at gå på lodrette vægge og med hovedet nedad. Men, men – her er det, at det ufattelige grønlandske forår frister til farligt overmod, og heldigvis, samtidig skærper vore sanser med højderne, for det er jo ikke her, men i dalen og på sletten, at den nye årstid er mærkbar. Isen og sneen sidder og lurker på tindsiderne i revner og sprækker, glatte og farlige, fodfæstet er ikke længere som fluens, her er køligere, og prisen for udsigterne er også en tiltagende kulde og en bidende vind. Derfor følger vi den første den bedste fjeldrypes flugt ned i dybet, og straks følger også støvlesnuderne efter.

Jagten på den løse muld er gået ind, potteplanter skal have deres kostelige grøbund, og grønlandske kvinder fandt vej til de gamle herrnhut-grave, som det krasse vejrlig

*Sneens arabesker bliver større og større fra time til time,
for sluttelig at ende som grødefulde territorier med gult græs og sparsomt jord.
Bagude Godthåbsfjordens berømte Saddelen med tågeskyer omkring sin top*

næsten havde afdækket. Her gravede de med nænsom hånd erosionsprodukterne frem mellem stenene og fyldte deres poser og spande med den smule muld, der var at finde. Forårstegnene her er mange og sælsomme. Den grønlandske flora gror frem i farver, man ikke troede eksisterede, snespurven og laplandsværlingen synger hver med deres stemme, det barske dramatiske fjeld bliver til den rene poesi, snart er smeltevandet over alle bjerge og har dannet lunkne fjeldsøer som grobund for den kommende myggesæson – og, og, og, *det grønlandske forår er som jordens skabelse påny* – ifølge en lignelse af Henrik Lund.

Nu vi har sagt goddag til de første snespurve, bliver der snart tusind ting at sige goddag til. Goddag til kærulden og det mindste stride strå, og goddag til det blændende hvide lys, der får fjeldene til at dirre af varme og tempererer pytterne i fjeldplateauet. Vi ved, at det grønlandske forår er en kort og hård kamp for en tidsbestemt eksistens. Det gælder om med rødderne at få tag i grobunden, arbejdet adler, men alt levende har jo også ar og skrammer efter striden mellem vinteren og foråret. Nu er det sommerens tur til at tale.

